

BÜYÜKLERİN KANLI 'OYUNCAĞI': TOP

Oscar'lı yönetmen Asghar Farhadi'nin "**Kitaplarından** çok şey öğrendim. Bana göre İran'ın Arthur Miller'ıdır" dediği Türk kökenli İranlı yazar Gulam Hüseyin Sâedi, 'Top' adlı romanında 1906 İran Meşrutiyeti'nin hikâyesini anlatıyor.

ESRA AÇIKGÖZ
eacikgoz@hurriyet.com.tr

Ünlü yönetmen **Asghar Farhadi**, "Çocukluğumdan beri Sâedi'nin öykü ve romanlarına meraklıydım ve onlardan çok şey öğrendim. Sâedi bana göre İran'ın Arthur Miller'ıdır" diyerek tarif ediyor onu. İranlı şair Ahmet Şamlu içinse Sâedi, "O, İranlılar için Marquez'den önceki Marquez." **Yapı Kredi Yayınları**, 'Top' romanıyla Gulam Hüseyin Sâedi'nin güçlü edebiyatını sunuyor bize. Adına kanıp da anlatılanın bir çocuk oyunu olduğunu sanmayın, bahsedilen büyüklerin yüzyıllardır 'oynadığı kanlı bir oyun'un aracı; koca tekerlekleri, cılası ve uzun namlusuyla bir vadiyi yutacak vahşeti içinde taşıyan bir top bu. Obalılar, köylüler, Kazaklar, hoca, top... Sürekli hareket eden, oviden ovaya, tepeden tepeye dolanan koca bir kalabalığın peşine takıyor bizi **kitap** boyunca Sâedi. En çok da 'top'un. Aslında hepsi birbirine, birbirince 'düşman' bir insanlar topluluğu bu. Köylüler obalılardan yağmalarından korkuyor. Obalılar birbirinden...

Bu anlatımın ardında 1906 İran Meşrutiyeti'nin hikâyesi var: Göçebelerin Meşrutiyetçilerle bir olmalarından korkan devlet, köyleri boşaltarak göçebeleri yerleştirmek istiyor. Bu amaçla görevlendirilen Şahsevenlerin büyük hanlarından Rahim Han'a yardım için Rus General Dilmaçof yollanıyor. Ancak Rahim Han buna bozulunca olaylar başlıyor. Bütün bunların arasında savaşı durdurmak için elinden geleni yapan bir din görevlisi, Haşim Hoca çıkıyor karşımıza. İnsan sevgisinden değil bu uğraşı, bunca zaman topladığı paralarla aldığı ve obalılara bakmaları için emanet ettiği koyunlarını koruma sevdasından. Sonunda obalılardan üzerinden para kazanarak zenginliği bulan hoca, yıkımın sembolü topun ağzına bağlanarak gökyüzünde bir kara buluta dönüşüyor.

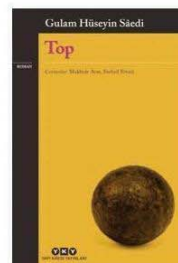
"Doğrusu ben kâbuslarımı, evhamlarımı yazıya döküyorum" diyor yazıyla ilişkisini anlatırken bir röportajında Sâedi, "Kendimi değil, etrafımdaki insanları ve olayları düşündüğüm için de evhamlarım ve kâbuslarım da bunlarla ilgili. Bu yüzden en çok korktuğum şey, binlerce kâbusumu yazıya dökmeden

ölmektir." Bu evhamları, **görselliği yoğun bir dille birleştirerek sunuyor okura**. Bu zenginlik sayesinde doğa başlı başına bir kahraman olarak, bir tablo seyrediyormuşçasına önünüze seriliyor.

ONUN İZLERİ İRAN SANATINDA HER ALANDA

Hayatı da en az edebiyatı kadar ilginç. **1936'da doğuyor Sâedi, Türk kökenli memur bir ailenin çocuğu olarak**. 18'ine gelmeden, çoğunu kendisinin kurduğu çeşitli gazete ve dergilerde çıkan yazıları nedeniyle mahkûm ediliyor. Psikiyatri alanında uzmanlık yapıyor. Bir muayenehane açarak hastalara ücretsiz hizmet veriyor. Döneminin ünlü yazarlarıyla İran'ın modern edebiyatının oluşmasında önemli bir rolü üstleniyor. Sadece roman ve hikâyeleriyle değil, çağdaş İran tiyatrosunun ilk örnekleri sayılan oyunları da adından bahsettiriyor. Senaryoları ünlü yönetmenler tarafından çekiliyor. Beyel Ağaçları'ndaki **'İnek' öyküsünden uyarlanan ve öyküyle aynı adı taşıyan film, İran sinemasının en önemlilerinden sayılıyor**. Öyle ki, pek çok sinema eleştirmeni ve araştırmacı, İran sinema tarihinden bahsederken İnek'ten önce ve sonra diyor.

O tam bir şeytanın avukatı alanında. **Şah döneminde siyasi düşünceleri nedeniyle sık sık hapse girip çıkıyor, işkenceler görüyor**. İslami rejim döneminde de sarkıncalı piyade olmayı sürdürüyor. Ölüm tehditleri alınca Paris'e gitmek zorunda kalıyor. Ona "Vatandan ayrılık beni öldürecek" dedirtecek kadar ağır bir zorunluluk bu; neyse ki bu durumlarda yazı imdadına yetişiyor, "Ben yazarak ayakta duruyorum" demesi boşa değil. Yine de dediği oluyor ve gurbette hayata gözlerini yumuyor. Ancak **kitaplarıyla** ayakta durmaya devam ediyor. Top'u okuduğunuzda bunu siz de göreceksiniz. ■

TOP
Gulam Hüseyin Sâedi
Çeviren: Makbule Aras,
Farhad Eivazi
Yapı Kredi Yayınları, 2017
160 sayfa, 14 TL.